

Багато, багато, багато попелу

Радій Радутний

БАГАТО, БАГАТО, БАГАТО ПОПЕЛУ

Попіл був скрізь – на підлозі й на підвіконнях, на веселому килимку біля дверей і на поличці для взуття, на календарі з чиймось портретом – і крізь шар сірого порошку годі було розібрати, хто саме дивиться з того календаря.

Тонким шаром попіл обліпив стіну – де більше, де менше; де проглядали з-під сірого кольору радісні жовтаві ромашки, а де здавалися похмурими осінніми купками гнилої трави.

Специфічний солодкуватий запах попелу густо розливався у повітрі й когось більш чутливого могло б і знудити.

На підлозі сірого порошку було, звісно, найбільше, й розподілився він нерівномірно – так, наче хтось не дуже розумний набив попелом дірявий мішок і тягнув – із передпокою через коридор аж до вітальні. Здавалося також, що мішок був важкий, бо "хтось" час від часу зупинявся перепочити, але дірку в мішку не затикав, і попіл продовжував сипатись – то цівкою, тонкою-тонесенькою, то цілим струменем, хоч тази підставляй.

Стежка завертала крізь двері за ріг, і там... ну звісно ж, одразу за дверима мішок вивернули.

Купа попелу витягнулась уздовж стіни, від дверей до маленького дитячого ліжечка, і в ліжечку також був попіл, хоча й у значно, значно меншій кількості.

Ще одна купа лежала біля протилежної стіни. У випадку з нею, мабуть, обійшлося без мішка й тяганини – попіл лежав компактно та акуратно. Мабуть, ніхто й відчути нічого не встиг.

Але таке всі присутні не раз уже бачили, а от невеличка купка у дитячому ліжечку траплялась нечасто. Та хоч би й часто. Хіба до такого звикнеш?

— Більше фотографій, — сказав один із присутніх. Кремезний та сивочолий, він поводився так, що ні в кого й думки не виникало щось заперечити. З-за його спини вигулькнув худорлявий експерт, поспіхом відчинив потерту валізу й заходився витягати фотоапаратуру.

— З кількох ракурсів, і... – ледь помітна гримаса незадоволення проскочила його обличчям. – З підсвіткою. Щоб усі деталі. Щоб кожну зморшку на ковдрі!

Ковдра – не ковдра, а коврочка! – маленька, яскрава-рожева, була розмальована квітками невизначеного біологічного виду й звірятками, в яких за певної фантазії можна було пізнати чи то овечок, чи то баранців. Квіточки мали центральну симетрію, а звірятка розташувалися поміж ними у довільній орієнтації, як наче у невагомості. Хто вгору дригом, хто вниз; хто мордочкою ліворуч, а хто праворуч. На цьому тлі, мабуть, цілком можна було й повірити, що люди ходять на руках і люди ходять на боках... але тонкий шар попелу трохи заважав філософським роздумам та літературознавчим

вправам.

Сіре тло також не сприяло чіткості фотографій, тому, мабуть, кремезний і дав команду щодо підсвітки.

Зачувши її, ще двійко однакових високих плечистих молодиків, що досі тупцювали біля дверей, поспіхом здали назад, у коридор. Вони б, може, і далі втекли, але це було б уже відверте дезертирство.

Кремезний виходити не став. Терпів.

Спалах.

До коридору долинули лише слабкі відблиски, але обидва поморщилися.

Ще спалах. І ще.

Приблизно такими ж спалахами, тільки потужнішими, та з добряче зсунутим спектром якраз і випалили помешкання. Погрюкали в двері, а коли батько відчинив – бабахнули просто в груди, скоріш за все, ані про що не питаючи. Бабахнули погано – напевно, внаслідок поспіху, але можливо й навмисне. Щоб помучився.

Мучився, аякже.

Весь час, поки так-сяк, смикаючись та перепочиваючи, повз до вітальні – весь час мучився. Ультрафіолет – це боляче, дуже боляче. Гірше від нього хіба що осика, але до цього поки що не дійшло. Срібло в цьому плані можна назвати гуманним засобом, смерть від нього миттєва та майже безболісна.

А от якщо хтось казатиме про часник – не вірте. Неефективний він. У січні-лютому багато хто нанюхався часнику. Так, чхали та кашляли, промивали очі водою, жерли лимони й жлуктили молоко – допомагало.

Дурня той ваш часник. Погано стало, коли дійшло до ультрафіолету та срібла. А декому, кажуть, дісталось й осики...

Матері пощастило – їй вцілили просто в обличчя, і як стріляли по дитячому ліжечку, вона не побачила. І всього іншого теж не бачила. Власне, для того й пристрелили – щоб не бачила.

Рациональненько.

Хоча дитинку могли і не вбивати – у такому віці навіть як щось і побачиш, то ніколи нікому не розповіси. Може, буде з'являтися у кошмарах, може, накладе відбиток на психіку, може, деякий час приходитиме уві сні люба матуся й намагатиметься не розвертатися лівим боком – тим, у який прилетів спалах із випромінювача.

Втім, тут задіяли такий калібр, що хоч розвертайся, хоч затуляйся, хоч гопки стрибай – не сховаєш і не сховаєшся. Хіба що під шафу...

З-під шафи почувся звук – короткий та нерозбірливий.

Усі присутні, буквально всі, навіть експерт із фотоапаратом, перетворилися на метушливі напівпрозорі тіні. Ось тільки-но кремезний стояв біля дверей, аж глип – уже біля вікна; важкий фотоапарат ще падає, так повільно падає, що здається, ніби він завис у повітрі, а власник його вже біля дверей (і як тільки не зіткнулися!); двоє однакових, ті, що ховались від спалаху в коридорі – миттю опинилися знову в кімнаті, один у лівому кутку, другий у правому, якщо дивитися від дверей.

Тільки ніхто не дивився. Хіба що пістолети в руках у всіх насторожено втупилися у шафу.

Спочатку з-під неї з'явилася біла пухнаста волосинка, сторожко поворушилася, небезпеки не виявила, гукнула подружку. Друга волосинка з'явилася на палець лівіше. На зовсім маленький пальчик. Дуже тендітній дівчині міг би належати такий пальчик, або навіть дитинці. Як, наприклад, тій, що спалили у ліжечку.

Слідом за вусами з-під шафи з'явилась налякана мордочка – сніжно-біла, хоч на рекламу прального засобу; й нязкнула ще раз.

— Кхе, — неголосно сказав кремезний, і пістолет із його руки зник.

Експерт виявився трохи повільнішим, і підхопив фотоапарат біля самої підлоги, за якусь мить до удару. Однакові презирнулися, і такими самими блискавичними тінями перемістились назад у коридор.

Кремезний нахилився й обережно простягнув назустріч кошеняті пальця. Те боязко понюхало, полоскотало вусами, трохи подумало й ухвалило висновок – свій.

Має погладити, а потім погодувати. Бажано молоком. Втім, можна ще трохи погладити.

Вуркотіти кошеня ще не вміло, але вже пробувало. Виходило не дуже – як наче двигун старенького мотоцикла, на якому покаталося зо три покоління. Дир... ой, не вийшло. Дир-дир. Ой, ну майже вийшло, але трішечки ні. Ану зараз... Дир-дир-дир-дир... поїхали!

Хоч яке маленьке було створіння, а напрямок до кухні вгадало безпомилково.

— Подивіться там, — неголосно сказав кремезний. – Може, знайдеться, чим погодувати.

Перший з однакових – той, що мав необережність стояти ближче до кухні – рипнувся поперед кошеняти. Налякав. Котик вигнув спину й став більшим – сантиметрів на п'ять. Спробував ще й зашипіти, але це вдалося навіть гірше за вуркотіння.

Однаковий загальмував, також виконав ритуал знайомства – дав понюхати палець, почухав за вухом, погладив під горлечком, ввічливо пропустив господаря вперед і лише тоді рушив слідом.

Шкода, що кошенята не юридичні особи. Дало би хоч якісь свідчення. Навряд чи воно багато побачило звідти, з-під шафи, але раптом все-таки.

Й квартиру б успадкувало.

Кінець кінцем, ходив же інетами жарт про бабусю, що переписала на котика хату, тому що онук вступив туди, куди гидко навіть плювати. Про онука інет мовчав, а котик виявився бойовим. На перших малюнках злякано притискався до бабці, на пізніших – гордо виступав із плакатом, потім з дерев'яним щитом та дубцем, а на останніх – записався до Національної гвардії. Можливо, навіть і онукові пику набив, із виховною метою. Захистив бабусю, виходить.

Шкода, що таке можливе лише на малюнках. Шкода, що скоріш за все, це кошенятко шаснуло під шафу, як тільки бабахнуло в коридорі. Шкода, що не дивилося,

як стріляли з вікна, бо якраз щоб дістатися цього вікна, гості й бабахнули в коридорі, потім у кімнаті, а потім — у дитяче ліжечко.

Експерт покинув велику камеру й знову взявся за відео. Був досвідчений – не метушився, не намагався схопити об'єктивом то се, то інше; не намагався підкреслити якісь важливі, на його погляд, деталі – знав, що важливим може виявитись будь-якщо, яка завгодно дрібниця. Зсунуте крісло, зморшка на килимі, подряпина на столі. Що завгодно.

Рулив камерою спокійно, неспіхом, від входу ліворуч, колом через усю кімнату, а потім назад. Місця на картці не шкода, а от проґавити щось – шкода, і дуже.

— Нагодував! — однаковий визирнув з кухні, та ще й не сам. Білий пухнастий клубочок завмер у нього на грудях – точніше, на руці, притиснутій до грудей. Рука була могутня, груди широкі – місця б вистачило ще на десяток таких гостей.

Спало. Дитинча, що з нього взяти.

Кремезний мовчки простягнув руку.

— Допитувати будете? – нейтральним тоном запитав однаковий, і чи то здалося, чи то справді на мить затримався, перш ніж віддати кошенья шефові. Може, навіть, і на обличчі щось промайнуло. Щось таке як людське... ну, звісно, не зовсім людське, але щось таке.

Шеф ледь помітно ворухнувся бровою, й однаковий знову став таким, яким був. Яким уже був, мабуть, багато років. Скажуть стріляти – пальне, не замислюючись. Скажуть рвати руками – розірве. Скажуть зубами – підуть в хід і зуби.

Скажуть годувати кошенья – відбере в когось, може, навіть у себе, але нагодує.

— Буду, — по деякій паузі відповів кремезний.

Розбуджене кошенья сіло в нього на долоні, позіхнуло й довірливо потяглося носиком до обличчя людини – потертися. Подякувати, що заспокоїли та нагодували. А то вдерлися якісь зайди, гриміли, тупотіли... налякали!

Той з однакових, що годував кошенья – відвернувся, другий – ні.

Невловимим рухом кремезний ворухнувся кошеньяті назустріч, клацнув зубами – в повітрі, біля шиї кошеньяти промайнуло щось біле-довге, потім зробилось червоним, зникло, й лише після цього кошенья нявкнуло – не так злякано, як здивовано та ображено.

"Як же так! – чулося в його няві. – Ви ж хороші! Ви ж заспокоїли, нагодували, погладили! Чому ж ви кусаєтесь? Чи, може, це гра така... але ж боляче, боляче як! І кров потекла! Хто ж так грається!.."

Крові було зовсім трохи, пара крапель, не більше, але на сліпучо-білій шерсті вона так яскраво вирізнялася, що здавалося, ніби випили геть усю.

— На, — кремезний віддав кошенья однаковому, тому, що ходив на кухню. Той на мить завагався, потім узяв і знову притис до грудей. Кров його не злякала, й лизати її він не став, але одна крапелька таки впала на підлогу. Другий з однакових провів ту крапельку ласим поглядом.

— І... що? – запитав по паузі перший.

Кремезний знову ворухнув бровою, й однаковий трохи сахнувся, але не до кінця. Так, позначив, що ієрархію не порушує, бунтувати не збирається, але відповідь на запитання хотів би почути.

— Нічого, — сказав кремезний. — Як тільки бабахнули в коридорі, сховалось під шафу. Бачило лише ноги. Великі ноги, сорок п'ятий або навіть шостий. У черевиках. Не в берцях. І ще джинси. Оце й усе.

Однаковий кивнув і здав трохи назад — мовляв, дякую, залишаюсь вірним членом зграї... якщо, звісно, випадково не підставите горло. Тоді вже не втримаюсь, а хто втримається?

— А що з ним робити?

Кошеня нявчало й притискалося до його грудей.

— Собі заberi.

Експерт покинув і відеокамеру й тепер вовтузився з валізою біля вікна. Були у його валізці слоїки з рідинами та порошками, ампулки-пробірки прозорі та непрозорі, хитра електроніка... але експерт витяг щось схоже на тонку підзорну трубу й прилаштував її на штативі.

Однаковий глипнув очима, потім знову перевів їх на кошеня.

— Так здохне ж.

— Не здохне, — буркнув кремезний. — Я зовсім трішечки взяв.

— Так з голоду ж.

Кремезний гмукнув.

— Ну то годуй.

— А якщо знов у відрядження?

— Ну то знайди когось, щоб попідкувалася.

— Гм, — сказав однаковий, і на кілька секунд випав із реальності.

Експерт прилаштував трубочку й займався, якщо збоку дивитися, повною дурницею — крізь трубу розглядав вулицю, майдан та стіну будинку з протилежного боку. Робити це було, мабуть, страшенно незручно, бо штатив не давав розвернути трубку більше, аніж на тридцять-сорок градусів.

Правильно робив. Те, що імітувала трубочка, теж не могло бути розвернуте на більший кут — довгий ствол заважав. Деякі куточки майдану лишалися для трубочки недосяжними.

Отже, стріляли не лише звідси.

Хто б сумнівався.

Експерт рухав трубку не зовсім навмання, а впорядковано — крок за кроком, сектор за сектором. Як наче старанний вояк за станковим кулеметом. Виставив одну дистанцію, зняв з дошки один ряд фігурок. Виставив наступну — і зняв ще один.

Так і треба, але інструкції писалися для іншого часу. Коли можна було не поспішати.

— Ану дай на хвилинку, — неголосно сказав кремезний, і експерт без жодного слова відсунувся вбік.

Кремезний відпустив гвинти й розвернув монокуляр у явно заздалегідь відомому напрямку. В полі зору ковзнув асфальт, за ним плитка, дерево, шість запалених лампадок і купа живих квітів біля тих вогників.

Перехрестя монокуляра завмерло на рекламному щиті. У правому верхньому куті виднілася дірка. Якби щит був з паперу або хоча б із не дуже цупкого картону, то можна було б припустити, що дірку зробили пальцем.

Але щит був із полікарбонату. Не те що пальцем, а навіть цвяхом не відразу проб'єш.

Крізь дірку виднілося чорно-сіре – майже таке, як асфальт пообіч, але трохи чорніше. Як наче щось розлили на цьому асфальті.

Не врятували щити. Ані рекламний, ані ті, що тепер акуратною пірамідкою стояли біля лампадок. Не могли врятувати.

Хто б сподівався.

— Пішли, — неголосно кинув кремезний і рушив першим, а однакові мало не зіткнулися у дверях. Утім, вони б не зіткнулися. Навіть при тому, що перший мав кошеня у руках.

Вони б не зіткнулися, не зачепилися об одвірок, не зашпортнулися б на задертому килимку, не змели б незграбним рухом якусь дрібничку зі столу. Не траплялося в них жодних незграбних рухів, а траплялися лише точні, виважені, а ще – напрочуд швидкі. Не завжди, звісно, а лише за потреби. У повсякденному житті – навіщо дарма витрачати енергію?

— Давай я собі заберу, — кинув другий на кошеня. Завважив проблеск здивування у сірих невиразних очах товариша й пояснив. – Щоб не здохло.

— Обійдешся, — незадоволено буркнув перший. – Прогодую.

— Так тобі ж ніколи.

Перший замислився, мабуть, хотів якось дотепно відшити, але не встиг.

— Тобі теж буде ніколи, — долинуло спереду, від кремезного. Той був уже на нижньому майданчику сходів, але почув.

Хто б дивувався.

Кремезний зробив ще два кроки й додав – неголосно, наче й не сказав, а зітхнув:

— Усім буде ніколи.

На вулиці було холодно. Зазвичай у цю пору року було також сіро, але зараз ні. Вулиця практично тонула у квітах й різнокольорових лампадках. Якби хтось не знав, з якого приводу ті вогники блимають, то міг би навіть замилюватися.

Але всі знали.

Хто б тут чимось милувався, якщо кожен вогник позначав смерть!

Біля рекламного щита, точніше, біля дерев за ним кипіла робота – кілька чоловіків, також майже однакових, маленькими пилочками вирізали щось із дерев. Біля ще одного дерева, черга до якого ще не дійшла, прилаштувалася інша група – з великою камерою на тринозі. Чоловік, чи то лисуватий, чи то дуже коротко стрижений, у дорогому сірому костюмі та при червоній краватці щось упевнено бубонів у камеру.

Розвернувся до стовбура й став прикладати лазерну указку до свіжого шраму на боці дерева. Шрам був широкий, і дозволяв прикласти що завгодно десятком різноманітних способів. Чоловік, пововтузившись, вибрав такий, щоб промінчик затанцював на готелі, що височів над Майданом.

— Ааатлично, — сказав він із характерним акцентом. — Вааван, готов? Снимай. Итаак, наашей группе удалось неаапровержимо дказать, что стрельба велась из гаастиницы, нхаадящейся пзаади атакующих мяатежников...

Кілька перехожих поглядали на знімальну групу недоброзичливо, деякі навіть кулаки стискували, але не чіпали.

Група була б дуже, дуже рада, якби її зачепили. Навіть якби побили б. Навіть якщо добряче, хоча на цей випадок поруч крутилося ще кілька немаленьких хлопців, на перший погляд ніяк із тією групою не пов'язаних.

Більш того — ватажок групи, той, у костюмі, був би не дуже засмучений, якби когось із підлеглих розірвали на клоччя. Хоча, звісно, не його. Ні в якому разі не його! А якби ще процес розривання вдалося зазняти на камеру, то він став би взагалі щасливішим, аніж будь-коли раніше. І багатшим.

Не розривали. Стискали кулаки, можливо, крадькома шкірили ікла.

Дурний звукооператор бовкнув якомсь, що то вони зі страху. Ми-ж бо, мовляв, представники наддержави!

Керівник групи мав дещо інші думки з цього приводу, але мовчав. Хай думає, хай навіть і верзе дурниці. Якщо таки кинуться, то хай з почнуть з найтупішого. Може, інші встигнуть якомсь утекти, хай навіть не всі.

Час від часу керівникові снілося, що він таки передав куті меду. Що дістав усіх, абсолютно всіх — і тих, кого годував новинами та сюжетами, і тих, кого тут знімав. Що не витримали нерви у цих істот, що хтось із них таки кинувся, перетворився на миттєву напівпрозору тінь, на мереживо зі світла та сутінків, тільки дуже швидко мереживо, швидко та гостре — тільки-но було там, а за мить уже тут; тільки-но стискувало губи, аби не блиснути іклами, а за мить ікла вже патрають горлянку.

Так, на місце розірваного прийдуть сто інших, уже не з камерами, а з автоматами, випромінювачами й бронетранспортерами; так, організація буде кращою, аніж у цих; так, у пропорції сто на одного можна й повоювати; так, є шанс навіть перемогти й повернути собі "исконные земли" аж до самого Ла-Маншу, але розірваному від того легше не стане.

Він ніколи й нікому не розповідав про цей сон, навіть психоаналітикові, якого пробував відвідувати декілька років тому; а сон тим часом приходив частіше й частіше, і кінчався тим, що ковдра летіла на підлогу, а коханка жахалась від крику "Вони йдуть!.."

Може, тому вони й мінялись так часто, оті коханки? Бо після такого сну кохання вже не хотілося...

Кремезний мовчки пройшов біля камери, навіть погляду в її бік не кинувши.

Попід різнокольоровим килимом із квітів та лампадок угадувався ще один колір —

чорний, а на кожному кроці з-під ніг хмарками піднімався легесенький, прозорий, ледь помітний, але все-таки попіл.

Трохи далі піднімалися барикади, але кремезний туди не пішов. Він там бував регулярно, ще як тільки все починалось.

Хто ж знав, що цим закінчиться.

Він на мить зупинився, наче спіткнувся – не об камінь спіткнувся, а об думку перечепився.

Хто знав, хто знав...

Та всі знали! Всі здогадувались, що ця проява на троні рано чи пізно, а таки розлютить людей настільки, що полетить разом із троном.

І людей розлютить, і нелюдей.

Потреба у барикадах минула, й на щонайближчій уже працювали над тим, щоби проходи розширити. Люди та нелюди – вперемішку, хто в рукавицях, хто без, хто забинтований, хто із замотаними чорним очима – дісталось, мабуть, ультрафіолету, коли стріляли; може регенерує, а може й так дісталось, що все життя доведеться кажанчиком, кажанчиком... "Піііі!.." – й слухай, що прилетить у відповідь. Прожити можна, але хіба то життя?

Втім, багато хто із загиблих, мабуть, погодився б і на таке.

Кремезний бував на майдані, коли всі ще були живі. Коли ще тільки галасували, співали, махали прапором та читали вірші зі сцени. Це було весело й здавалося абсолютно безперспективним.

Бував пізніше, коли раптом о третій годині ночі комунальникам заманулося встановлювати ялинку. Безгучною тінню ширяв він майданом та навколишніми провулками, й раз-по-раз стикався з таким ж тінями – і битими, і тими, що били. Стикався, звичайно, поглядом, бо такі як він не стикалися не лише в дверях, але й на швидкості ластівки в небі.

Не бив. Спостерігав. Не схвалював, але й зробити нічого не міг.

Був, коли наступного дня на місці розгрому зібрався натовп у тисячу разів більший. Також не схвалював, і так само не міг нічого зробити.

Спогади лізли б у голову й далі, але в кишені забілімкала мобіла.

— Ну, алло, — сказав кремезний у трубку й почув радісний, напрочуд радісний, голос експерта... хоча, здавалося б, чому тут радіти?

Було чому.

— Є! Знайшов!

Настільки був радісний голос, що навколо почали озиратись.

— Іду, — коротко буркнув кремезний у відповідь, і збрехав. Не пішов, а побіг.

Експерт і справді перевершив себе – знайшов навіть не волосинку, не краплинку поту, і не відбиток пальця. Значно цінніша була його знахідка, хоч і геть непомітна. Натомість обличчя стало аж сірим, і лише навколо очей розпростерлися темні плями – як наче у панди.

Дуже некорисна для здоров'я була задіяна ним метода. Хоч як ховай обличчя під

маскою, хоч які окуляри, а ультрафіолет пробивається й випалює очі.

Але плямка, крихітна плямка поміж батареєю та підвіконням мала в ультрафіолетовому освітленні трохи контрастніший вигляд, ніж у звичайному діапазоні.

— Кров? – сухо запитав кремезний.

— Кров, — задоволено кивнув експерт і зняв маску та рукавички. Його роботу було закінчено. Хай навіть ще багато чого цікавого можна пошукати в квартирі, але головне знайдено.

Він простягнув кремезному металеву платівку з голкою – дуже схожу на ті, що їх так бояться маленькі дітки в поліклініках. "Зараз укусить комарик, — лагідно примовляють до них медсестри. – Кусь – і зовсім не боляче!"

Ходить байка, що одне з дитинчат після укусу висловило подив та незадоволення в таких виразах, що їх медсестрички не знають. І не лише ті, що кров беруть, а навіть і ті, що працюють у шпиталях.

Що ж, учитись ніколи не пізно. Буде, буде робота медичкам.

Кремезний обережно тицьнув голкою у край плямки, потім – ще обережніше! – підніс інструмент до обличчя й легесенько торкнув язиком.

— І як? – зацікавлено спитав експерт – Вистачить? Чи, може, наколотити розчин?

— Вистачить, — буркнув кремезний. – Але наколоти. Треба ж роздати...

Кров мала чіткий, легко розпізнаваний присмак.

Мастилом і порохом тхнуло від тої крові. Вправними рухами ворога, з ледь помітним, зовсім крихітним адреналіновим присмаком – трохи хвилювався, звичайно, але більшість людей так хвилюються, коли спізнюються на роботу.

А ще присмаком попелу віяло з тої краплі – попелу багатьох убитих. Досвідчений був стрілець, вправний та підготовлений.

Відгонило також воском та ладаном, нахабним бородатим попом із тютюновою монополією в кишені та золотим хрестом на митрі, теж гаптованій золотом. "Вони не люди! — так і чувся голос того попа. – Вони не належать до Людського Світу! Убий їх усіх!"

І, нарешті, з самого низу, з останнього шару смаку, з-під мастила, попелу, адреналіну та ладану долинали глибинне. Ледь чутно смерділо карликом – лисим, носатим, огидним навіть на вигляд, мерзенним на дотик, неприємним на слух... на смак, мабуть, також гидким, але вгородити ікла це не завадить...

— Ну, що там? – не витримав цікавий експерт, і кремезний здригнувся. – Що скажете?

Експерт кивнув, але не донизу, як кивають нормальні люди, а якимось убік, наче й не кивав, а головою показував напрям. Якби від того кивка народився промінь, і якби він проник крізь цеглу будинку, то полетів би далеко-далеко, у ті краї, звідки до майдану приходять ранкові сонячні промені, де багато лісів і малувато ораної землі, де мешкають люди – трохи не такі, як тут, із трохи іншими харчовими традиціями, але так само з двома руками, двома ногами й лише однією головою над усім цим хазяйством, і

надто, надто багато зайвого бере на себе та голова. Серця вони не слухають, на побажання тіла майже не звертають уваги — хіба, може, на ту частину, яка час від часу шукає на себе пригод.

Але рішення, звісно, ухвалює не згаданий орган, а голова. Та сама, що керує тією країною.

Доведеться стинати.

Важко це буде, й помре багато хороших людей, і хороших нелюдей теж; багато буде пролито крові, й розсипано буде багато, багато, багато попелу...

Але іншого виходу просто нема.

— То що думаєте? - експерт уже зовсім плюнув на ієрархію й аж палав від цікавості.

— Думаю... - кремезний з деяким жалем прибрав голку з уже непотрібним зразком.

- Я думаю...

Він помовчав і зітхнув, але потім таки сказав:

— Думаю, що буде велика війна.